

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан соціологічного факультету

Олена МУРАДЯН

« 20 червня » 2023 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан біологічного факультету

Юрій ГАМУЛЯ

« 04 жовтня » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань БІОЛОГІЯ

спеціальність Біологія

освітня програма 091 – Біологія

спеціалізація _____

вид дисципліни за вибором

факультет біологічний

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

28 червня 2023 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ніколаєвський Валерій Миколайович, кандидат філософських наук, доцент, професор закладу вищої освіти кафедри соціології

ООНОВЛЕННЯ:

Борисов Роман Ігорович, кандидат соціологічних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол № 7 від 22 червня 2023 року

В.о. завідувачки
кафедри соціології

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Біологія»

Гарант освітньої програми
«Біологія»

Дмитро ШАБАНОВ

Програму погоджено з науково-методичною комісією біологічного факультету

Протокол № 11 від 21 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
біологічного факультету

Ольга ТАГЛІНА

Програму погоджено з науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол № 9 від 26 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
соціологічного факультету

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 091 – Біологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія» є розкриття змісту предмету соціології, її структури, сутності суспільства, аналіз його основних сфер і соціальної структури, показ специфіки соціальних явищ, процесів та інститутів.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, історія, політологія, психологія, культурологія, антропологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових розділів:

1. Загальна теорія, історія та методологія соціології.
2. Соціальні інститути, сфери життєдіяльності, феномени.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основні завдання вивчення дисципліни «Соціологія»: надати базові знання, що необхідні при вивченні суспільства; розкрити специфіку соціологічних методів та способів дослідження суспільства та його складових; навчити студентів розуміти та користуватися категоріальним апаратом соціології; навчити студентів самостійно аналізувати соціальні проблеми, тенденції розвитку суспільства.

1.3. Кількість кредитів: 3

1.4. Загальна кількість годин: денна форма - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
VII	VII
Лекції	
32 год.	6
Практичні, семінарські заняття	
немає	немає
Лабораторні заняття	
немає	немає
Самостійна робота	
58 год.	84
у тому числі індивідуальні завдання	
немає	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 09 – Біологія, спеціальність 091 – Біологія затвердженого Наказом МОН України № 1457 від 21.11.2019 р., здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.

ЗК06. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК05. Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПР01. Розуміти соціальні та економічні наслідки впровадження новітніх розробок у галузі біології у професійній діяльності.

ПР02. Застосовувати сучасні інформаційні технології, програмні засоби та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення професійної діяльності.

ПР04. Спілкуватися усно і письмово з професійних питань з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі, державною та іноземною мовами.

ПР07. Володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проектувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.

ПР20. Аргументувати вибір методів, алгоритмів планування та проведення польових, лабораторних, клініко-лабораторних досліджень, у т.ч. математичних методів та програмного забезпечення для проведення досліджень, обробки та представлення результатів.

ПР22. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на добросовісність, професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

Студенти повинні:

знати:

- концептуальний апарат сучасної соціології;
- загальні принципи соціологічного аналізу соціальних груп, спільнот, суспільства в цілому;
- основні теорії походження та еволюції суспільства;
- функції основних соціальних інститутів суспільства;
- основні методи та етапи соціологічного дослідження

вміти:

- аналізувати та оцінювати соціальні явища і процеси за допомогою категорій, понять соціології;
- давати характеристику соціальних інститутів сучасного суспільства;
- аналізувати, критично оцінювати соціологічну інформацію, зокрема в медіа;

мати навички:

- інтерпретації взаємозв'язку соціологічних понять та концепцій з результатами та висновками соціологічних досліджень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Специфіка соціологічного знання.

Програмові засади дисципліни: мета, цілі, завдання. Структура дисципліни. Критерії оцінювання. Завдання для самостійної роботи. Інформаційні ресурси (література навчальна та наукова, сайти, аналітичні центри).

Соціологія як систематичне вивчення людського суспільства. Природничі, соціальні та гуманітарні науки. Соціологія у системі соціальних та гуманітарних наук. Соціологія та біологія.

Об'єкт, предмет, структура соціології. Рівні соціологічної системи знань: загальні соціологічні теорії, спеціальні соціологічні теорії. Соціобіологія. Соціологія громадської думки. Емпіричні соціологічні дослідження.

Функції соціології.

Методологічні підходи до аналізу суспільства.

Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціології.

Протоісторія соціології. Етапи розвитку соціології як самостійної науки. Позитивістська соціологія. Позитивізм О.Конта. «Органіцизм» Г. Спенсера. «Соціологізм» Е. Дюркгайма. Марксистська соціологія. «Розуміюча» соціологія М. Вебера. Інституціоналізація соціології в Україні. Особливості розвитку вітчизняної соціології на сучасному етапі.

Тема 3. Теоретична та емпірична соціологія.

Макро- та мікросоціологія. Макросоціологічні парадигми. Структурний функціоналізм (Т.Парсонс, Р.Мертон). Соціологія конфлікту (Л.Козер, Р.Дарендорф). Основні мікросоціологічні парадигми. Теорія соціального обміну (Дж.Гоманс, П.Блау, Р.Емерсон). Психоаналітичні теорії (З.Фройд, Д.Рісмен, Г.Маркузе, Е.Фром). Символічний інтеракціонізм (Дж.Мід, Г.Блумер). Соціодраматичний підхід (І. Гофман). Феноменологічна соціологія (А. Шюц). Етнометодологія (Г. Гарфінкель). Сучасні соціологічні теорії.

Емпірична соціологія. Поняття емпіризму. Етапи розвитку емпіричної соціології. Емпірична соціологія у США. Чиказька школа. Емпірична соціологія в Європі.

Індустріальна соціологія як один із напрямів емпіричної соціології. Ф. Тейлор, Г. Форд, А. Файоль, Е. Мейо, Г. Емерсон, Д. Макгрегор, Ф. Герцберг. Концепція «економічної людини» (Ф.Тейлор): теоретичне значення для розвитку індустріальної соціології. Хотторнські експерименти. Доктрина «людських стосунків» (Е. Мейо): теоретичне значення. «Формальні» та «неформальні» групи. Курт Левін і теорія «групової динаміки». Джекоб Морено: соціометрія. Дейл Карнегі: конструювання комунікації між людьми. Теорії мотивації поведінки людини. А. Маслоу, Д. Макгрегор, Ф. Герцберг.

Сучасний стан емпіричної соціології.

Тема 4. Біологічний та психологічний підхід в соціології. Соціобіологія

Біологічний підхід у соціології. Основні представники та їх погляди. Психологічні школи (напрями, течії) в соціології. Психологічний еволюціонізм (Л.Уорд). Інстинктивізм (В.Мак-Дугал). Психоаналітична орієнтація (З.Фройд, А.Адлер, В.Райх, К.Хорні, Е.Фромм). Психологія натовпу (Г.Лебон) та психологія публіки (Г.Тард). Інтеракціонізм (Ч.Кулі).

Соціобіологія. Соціобіологія, біосоціологія та соціоекологія. Біополітика. Основні представники та їх погляди (Е.Вілсон, В.Гамільтон).

Тема 5. Методологія та методи соціології

Поняття соціологічного дослідження. Місце і роль соціологічного дослідження в пізнанні механізмів дії соціальних законів.

Основні етапи і процедури соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження як виклад і обґрунтування його методологічних, методичних й процедурних основ. Головні елементи програми соціологічного дослідження.

Основні методи збору соціологічної інформації: опитування, аналіз документів, спостереження, експеримент, тестування.

Кількісна та якісна методологія дослідження та особливості використання зазначених методів.

Поняття громадської думки. Громадська думка як соціальний інститут. Етимологія терміну «громадська думка». Соціологічне тлумачення словосполучень «громадськість» і «думка». Зв'язок громадської думки з іншими формами масової свідомості – настроєм, установкою, знаннями тощо. Форми прояву громадської думки. Поняття про структуру громадської думки. Об'єктивні та суб'єктивні чинники як детермінанти структуризації громадської думки.

Соціологічні методи дослідження громадської думки. Теоретичні та емпіричні, загальні та конкретні, кількісні та якісні методи наукового дослідження громадської думки. Основні переваги, обмеження та особливості застосування соціологічних методів дослідження громадської думки.

Презентація результатів дослідження громадської думки в медіа. Стандарти.

Тема 6. Суспільство як соціальна система

Поняття суспільства. Ознаки суспільства за Е.Шилзом. Суспільство як соціальна система. Ознаки суспільства як соціальної системи. Основні підструктури суспільства. Типи суспільства.

Тенденції розвитку суспільства. Модернізація. Урбанізація. Інформатизація. Медіатизація. Глобалізація.

Україна в умовах глобалізації.

Соціальна структура і соціальна стратифікація. Соціальна сукупність, соціальна група. Види соціальних груп. Соціальний інститут як елемент соціальної структури суспільства.

Критерії стратифікації: соціальні, економічні, політичні, професійні. Гендерна стратифікація. Основні типи систем: фізико-генетична, рабовласницька, кастова, професійна, класова, етократична, культурно-нормативна, культурно-символічна. Диференціація за ознакою стилю життя; стиль життя та спосіб життя.

Соціальні прошарки і класичні критерії їх визначення. Клас, статус і партія за М Вебером. Суспільство як комбінація стратифікаційних систем.

Поняття соціальної мобільності. Маргінальність.

Форми соціальної мобільності. Внутрішньопоколінна (інтрагенераційна) та міжпоколінна (інтергенераційна). Вертикальна та горизонтальна. Організована: добровільна та недобровільна. Структурна та обмінна (циркулююча). Індивідуальна та групова мобільність. Чинники групової мобільності. Потенційна та фактична індивідуальна мобільність. Показники соціальної мобільності.

Міграція населення. Поняття міграції. Класифікація видів міграції. Епізодична, маятникова, сезонна, безповоротна міграція. Внутрішня та зовнішня міграція. Імміграція та еміграція.

Функції міграції. Чинники міграції. Трудова міграція в сучасній Україні. Інтелектуальна міграція. Дослідження міграції.

Тема 7. Особистість у системі соціальних зв'язків

Особливості соціологічного вивчення особистості. Особистість як соціокультурний феномен. Співвідношення понять індивід, індивідуальність, людина, особистість. Основні теоретичні концепції особистості у соціології.

Соціальний статус та соціальні ролі: визначення та класифікація. Внутрішньрольові та міжрольові конфлікти. Внутрішні детермінанти соціальної поведінки особистості. Соціальна активність.

Типологічний аналіз особистості. Ідеальний, базисний та модальний типи особистості.

Поняття соціалізації. Види соціалізації. Соціалізація та інтеріоризація. Агенти соціалізації.

Етапи соціалізації. Структура процесу соціалізації. Поняття ресоціалізації.

Розділ 2. СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ, СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ФЕНОМЕНИ

Тема 8. Соціальні інститути та соціальні організації

Концептуалізація поняття «соціальний інститут» та його сутнісні риси. Виникнення та становлення соціальних інститутів. Інституціоналізм та неоінституціоналізм як аналітичні підходи.

Поняття інституціоналізації. Основні умови інституціоналізації: поява об'єктивної потреби, наявність особливого культурного середовища, наявність необхідних ресурсів.

Типологія соціальних інститутів. Види соціальних інститутів: економічні, політичні, культурні, виховні, соціальні. Формальні та неформальні соціальні інститути та їх характерні риси. Функції соціальних інститутів: регулятивна функція, функція відтворення суспільних відносин, інтегративна функція, комунікативна функція. Явні та латентні функції соціальних інститутів. Поняття дисфункції та її основні прояви. Дисфункціональність соціальних інститутів в сучасному українському суспільстві.

Поняття соціальної організації. Основні риси соціальної організації. Формальні та неформальні соціальні організації.

Тема 9. Культура як об'єкт соціологічного аналізу

Поняття культури. Елітарна, народна, масова культура. Суперкультура. Компоненти культури: символи, мова, цінності та переконання, норми. Міф, ритуал та гра. Матеріальна культура та технологія, культура та цивілізація. Нові інформаційні технології та культура. Культура і спосіб життя. Культурні універсалії. Домінуюча культура, субкультура, контркультура. Крос-культурні комунікації та культурний шок. Культурний плюралізм. Культурна детермінація способу життя.

Функції культури.

Поняття соціальної норми. Соціальна норма та цінність. Соціальний контроль. Поняття санкції. Види соціального контролю. Соціокультурні особливості українського суспільства. Зміни цінностей української культури.

Тема 10. Освіта як соціальний інститут

Освіта як соціальний феномен. Виникнення і розвиток освіти. Освіта в різних країнах. Функції шкільної освіти: соціалізація, культурна інновація, соціальна інтеграція, соціальне розміщення. Латентні функції шкільної освіти.

Проблеми шкільної освіти. Теорії шкільної освіти і соціальної нерівності: теорія мовних кодів Б. Бернстайна, відтворення культури П. Бурд'є. Аналіз освіти і відтворення культури в роботах П. Вілліса. Концепція креативної освіти І.Ілліча. Поняття «схованої програми», «тканин навчання», «інструментів святковості».

Вища освіта. Функції вищої освіти. Освіта і наука. Приватизація освіти. Освіта та соціальна мобільність. Освіта і політика. Освіта у XXI столітті.

Система освіти України. Сучасні проблеми освіти в Україні. Напрями реформування сфери освіти в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	зокрема					усь ого	зокрема				
		л	п	ла б.	інд.	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальна теорія, історія та методологія соціології												
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Специфіка соціологічного знання	8	4	-	-	-	4	8	1				7
Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціології	10	4	-	-	-	6	7					7
Тема 3. Теоретична та емпірична соціологія	12	4				8	8	1				7
Тема 4. Біологічний та психологічний підхід в соціології Соціобіологія	6	2				4	7					7
Тема 5. Методологія та методи соціології	12	8	-	-	-	4	9					9
Тема 6. Суспільство як соціальна система	13	2				11	17	1				16
Тема 7. Особистість у системі соціальних зв'язків	6	1	-	-	-	5	7					7
Контрольна робота 1	4	2	-	-	-	2	4	2				2
Разом за розділом 1	71	27		-	-	44	67	5				62
Розділ 2. Соціальні інститути, сфери життєдіяльності, феномени												
Тема 8. Соціальні інститути та соціальні організації	4	1				4	7	1				6
Тема 9. Культура як об'єкт соціологічного аналізу	9	2	-	-	-	4	6					6
Тема 10. Освіта як соціальний інститут	6	2	-	-	-	6	10					10
Разом за розділом 2	19	5	-	-	-	14	23	1				22
Усього годин	90	32	-	-	-	58	90	6				84

4. Теми семінарських занять
Не передбачено навчальним планом

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	К-ть годин (денна форма)	К-ть годин (заочна форма)
1	Робота з літературою згідно програми	30	50
2	Підготовка реферату, есе (за бажанням)	12	12
3	Визначити та обґрунтувати можливі предмети для аналізу студентської академічної групи (соціальної групи) з боку соціології, політології, економічної теорії, історії, антропології, правознавства	2	2
4	Визначити та обґрунтувати можливі напрями та ефективні механізми реформування інституту освіти в Україні	7	9
5	Наведіть 3 приклади некоректної (маніпулятивної, з порушенням стандартів) презентації медіа даних соціологічних досліджень	5	7
8	Контрольна робота 1	2	4
<i>Усього годин</i>		58	84

Види навчальної діяльності
(у разі запровадження онлайн/змішаного формату навчального процесу)

Лекції					
Тема	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
Розділ 1. Загальна теорія, історія та методологія соціології					
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Специфіка соціологічного знання	Вступна онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціології	Інформаційна (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 3. Теоретична та емпірична соціологія	Інформаційна (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 4.	Інформаційна	Ознайомлення	відеоконференція	● Питання для	● Запитання;

Біологічний та психологічний підхід в соціології Соціобіологія	на (тематична) онлайн-діяльність	я або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	ренція	самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● обговорення навчального матеріалу
Тема 5. Методологія та методи соціології	Інформацій на (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 6. Суспільство як соціальна система	Інформацій на (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 7. Особистість у системі соціальних зв'язків	Інформацій на (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Розділ 2. Соціальні інститути, сфери життєдіяльності, феномени					
Тема 8. Соціальні інститути та соціальні організації	Інформацій на (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 9. Культура як об'єкт соціологічного аналізу	Інформацій на (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 10. Освіта як соціальний інститут	Інформацій на (тематична) онлайн-діяльність	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	відеоконференція	● Питання для самоперевірки; ● пошук відповідей на питання	● Запитання; ● обговорення навчального матеріалу

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Під час викладання дисципліни використовуються словесні методи: лекції, пояснення, бесіди, дискусії, робота з навчальною та науковою літературою.

8. Методи контролю

Самоконтроль здійснюється студентами під час опрацювання теоретичного матеріалу лекцій.

Поточний контроль:

- поточне опитування: здійснюється на початку лекції для перевірки якості засвоєння основного матеріалу;
- поточна контрольна робота, завдання якої складаються з теоретичних питань нормативного або проблемного характеру, творчих завдань.

Підсумковий семестровий контроль - письмова залікова робота. *Підсумковий контроль з курсу здійснюється у системі Moodle.*

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										залікова робота	Сума			
Розділ 1					Розділ 2					Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		-	-	-	-
										40		40	60	100

Для допуску до підсумкового семестрового контролю потрібно набрати 30 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1 – 49	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінювання навчальної діяльності

Контрольна робота (поточна). Завдання контрольної роботи складаються з теоретичних питань нормативного або проблемного характеру, творчих завдань. Максимальна оцінка за контрольну роботу – 40 балів. *Критерії оцінювання*: відповідність завданню, адекватність використання понять та ідей теми, аргументованість, оригінальність, повнота відповіді.

Письмовий залік складається з теоретичних питань нормативного або проблемного характеру. Максимальна оцінка – 60 балів. *Критерії оцінювання*: самостійність – 12 балів; використання концептів та положень програми дисципліни – 12 балів; повнота відповіді – 12 балів; аргументованість – 12 балів; грамотність, логічність, структурованість – 12 балів.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Гідденс Е. Соціологія / пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник. Київ : Основи, 1999. 726 с.
2. Мусієздов О. О. Історія української соціології : навчально-методичний посібник до курсу «Історія класичної соціології». Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2018. 88 с.
3. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження : Курс лекцій. 2-е видання, доповнене. Київ: Інститут соціології НАН України, 2007. 320 с.
4. Сокур'янська Л. Г. Вступ до соціології : Навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. 156 с.
5. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. 4-те вид., перероб. і доп. Львів : Кальварія, 2009. 540 с.
6. Якуба О. О. Соціологія. Навч. посіб. Харків : Константа, 1996. 192 с.
7. Macionis J. Sociology. Global Edition. 16th Edition. Pearson, 2017. 739 p.

Допоміжна література

1. Брейс А. Анкетування: Розробка опитних листів, їх роль і значення при проведенні ринкових досліджень / пер. з англ. Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2005. 336 с.
2. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс: монографія / за ред. В.А. Кротюка. Харків : ФОП Федорко М.Ю., 2021. 558 с.
3. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія. Базовий курс : підручник. Київ : Каравела, 2005. 312 с.
4. Основи політичної соціології : навчальний посібник / М. А. Безносков та ін. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 252 с.
5. Пилипенко В. Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія. Львів : ЗУКЦ, 2012. 326 с.
6. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. Київ : Наук. думка, 1995. 224 с.
7. Соціологія : підручник / за ред. Н.П. Осипової. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
8. Соціологічна енциклопедія / укладач В. Г. Городяненко. Київ : Академвидав, 2008. 456 с.
9. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір / О. Г. Злобіна, Н.В.Костенко, М.О.Шульга та ін.; за наук. ред. М.О.Шульги. Київ : Інститут соціології НАН України, 2017. 198 с.
10. Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві; IV Конгрес Соціологічної Асоціації України; Тези доповідей. Харків, 28-29 жовтня 2021. Харків, 2021.

11. Черниш Н.Й. Українська соціологія у пошуках загальної теорії в умовах міждисциплінарності. *Український соціум*. 2019. № 2 (69). С. 9-34.
12. Юрій М. Ф. Соціологія. Київ : Дакор, 2004. 552 с.
13. Якісні дослідження в соціологічних практиках : Навчальний посібник / за ред. Н.Костенко, Л.Скокової. Київ : Інститут соціології НАН України, 2009. 400 с.
14. Research Handbook on Analytical Sociology / Manzo Gianluca (ed.). – Edward Elgar Publishing, 2021. 528 P.
15. Ritzer G. Introduction to Sociology, 4th Edition. SAGE Publications, Inc, 2017. 648 p.
16. Ukrainian Sociology in the XXI Century: Theory, Methods, Research Results/edited by Vil Bakirov, Yevhen Golovakha. Kharkiv: V.N.Karazin Kharkiv National University, 2018. 560 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- Інститут соціології НАН України (Київ): [http:// i-soc.com.ua/ukr/index.php](http://i-soc.com.ua/ukr/index.php)
- Соціологічна асоціація України: <http://www.sau.kiev.ua/>
- European Sociological Association: <https://www.europeansociology.org/>
- Соціологія: теорія, методи, маркетинг. Науково-теоретичний часопис (Київ): <http://i-soc.com.ua/journal/content.php>
- Український соціологічний журнал. Наукове та інформаційне видання (САУ. Харків): <http://www.sau.kiev.ua/>
- Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна «Соціологічні дослідження сучасного суспільства. методологія, теорія, методи»: <https://periodicals.karazin.ua/ssms>
- Український соціум. Науковий журнал (Київ): <http://www.ukr-socium.org.ua>
- Класики соціології в мережі: <http://raven.jmu.edu/ridenelr/DSS/INDEX.HTML>
- Центр Разумкова: <http://razumkov.org.ua/ukr/index.php>
- Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва: <http://dif.org.ua>
- Київський міжнародний інститут соціології (КМІС): <http://www.kiis.com.ua>
- Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>
- День. Щоденна всеукраїнська газета: <https://day.kyiv.ua/uk>
- Дзеркало тижня. Міжнародний громадсько-політичний тижневик: <https://dt.ua/gazeta/>